

שמירה על זכות השתיקה בחקירה

שמירה על זכות השתיקה הינה זכות בסיסית, הניתנת לכל מי שניצב בפני חקירה משטרתית או כל גוף ממשלתי אחר. בעיקרון, זכות זו נועדה למנוע מצבים של הפללה עצמית במהלך חקירות. ואולם, יש להבין כי זכות זו אינה מתירה לנחקר שלא לענות על כל השאלות המועלות בפניו, אלא רק על שאלות העולות להפלייל אותו. כלומר, על שאלות אחרות הוא חייב לענות, כולל שאלות המפליילות אדם אחר. סירוב לענות על שאלות שאין בהן חשש להפללה עצמית עשוי להיחשב כשיבוש חקירה, ועלול להוביל לענישה ולהשלכות שונות. עו"ד אסף דוק מסביר על זכות השתיקה ומרכיביה.

מקור זכות השתיקה

החוק הפלילי בישראל דוגל בכך שאדם נחשב לחף מפשע מלבד במצבים בהם הוכח אחרת מעל לכל ספק שהינו סביר, וזאת על ידי בית המשפט, המדינה או רשויות החוק. חשוב להבין כי חובת ההוכחה אינה מוטלת על כתפי הנאשם, והוא אינו חייב להעיד כנגד עצמו שלא מבחירה חופשית.

זכות שתיקה בחקירה

על פי חוק חקירות משטרה יש היתר להיעזר בכלים ובתחבולות שונות לצורך הובלת הנחקר למענה על שאלות. לכן, חקירות אלו עלולות לגרום ללחצים, בלבול ומצוקה נפשית, שיגרמו לנחקר למעוד בלשונו ולהודות באשמה שלא מרצונו החופשי. עקב זכותו של אדם שלא להפלייל את עצמו, קיימת זכות שתיקה במהלך חקירות משטריות. זכות זו קיימת בכל מצב של ספק או אי ודאות לגבי כוונת ההפללה של החקירה.

מתי זכות השתיקה לא עומדת לנחקר?

זכות השתיקה אינה עומדת במקרים של שאלות בחקירה שאינן עלולות להפלייל את הנאשם. על כך נוספת חשיפתם של מסמכים הנדרשים לחקירת המקרה מתוקף צו תפיסת מסמכים, וגם אם יש בהם להוביל להפללת הנחקר אסור לסרב להציג אותם בפני נציגי החוק. יחד עם זאת, במקרים מסוימים של חיסיון מסמכים או הפללה עצמית, בית משפט יכול להשתכנע שלא חייב הנחקר בהצגתם. כאמור, זכות שתיקה אינה עומדת גם במקרים של הפללת אדם אחר.

שתיקה כהודאה?

בניגוד לדעה הרווחת, שימוש נכון בזכות השתיקה אינו מתפרש כהסכמה או כהודאה באשמה, אך במקרים רבים השתיקה עלולה ליצור בבית המשפט ספקות באשר לאמינותו של הנאשם. זאת עקב הגישה לפיה אדם חף מפשע אינו נדרש להסתיר את עמדותיו, נהפוך הוא - ירצה להגן עליהן. לכן - בבית המשפט יתבקש הנאשם להציג את גרסתו למקרה, ולספק הסבר משכנע מדוע סירב להציג גרסה זו במהלך חקירתו.

מימוש או אי מימוש של זכות השתיקה

לעיתים קרובות מימוש או אי מימוש של זכות השתיקה מהווה חלק מאסטרטגיית ההגנה עליה החליטו הנחקר ועורך דינו. יש להבין כי שמירה על זכות השתיקה מונעת הודאה בעבירה הפלילית, אך היא מעודדת את החוקרים לאסוף כמה שיותר עדויות וראיות כנגד

החשוד. מאידך, הודאה באשמה אכן נחשבת כראייה חזקה, אך לרוב גם תקצר או תסיים את הליך איסוף הראיות כנגד החשוד, ובמשפט יהיה קל יותר לסתור את הטענות. כמו כן, ניסיון להפריך בחקירה את ההאשמות כנגד הנחקר יוביל את המשטרה לחפש אחר ראיות הסותרות את טיעוני הנחקר, ומדובר בראיות הנחשבות לבעלות משקל רב בהליך המשפטי. לכן, הבחירה במימוש זכות השתיקה אינה מובנת מאליה, ומשתנה בכל מקרה לגופו.

הזכות להיוועץ בעורך דין טרם החקירה

חשוב לדעת כי לכל נחקר עומדת הזכות להיוועץ בעורך דין לפני החקירה, וזהו היבט נוסף של מימוש זכות השתיקה, המאפשר לנחקר לעשות שימוש נכון בזכויותיו. במרבית המקרים מומלץ לתבוע ולממש את זכות ההתייעצות. ייעוץ של עו"ד פלילי יכוון את הנחקר אל השאלות שעליהן כדאי לענות על מנת לשתף פעולה עם החקירה, ומנגד אל שאלות שעלולות להפילול ולחזק את הראיות כנגדו, ושהן עדיף לממש את זכות השתיקה.

עשו לעצמכם כלל ברזל - היוועצו בעו"ד פלילי טרם החקירה או שמרו על זכות השתיקה עד להגעתו

אזרחים רבים נוהגים לחשוב כי רק עבריינים או פושעים מקצועיים מוזמנים או נלקחים לחקירת משטרה ומבלים שעות ארוכות ומתישות בחדרי חקירות אפלים תוך שהם סופגים השפלות מנטליות ואלימות קשה שכל תכליתה היא לשבור בכל מחיר את רוחם ולהוציא מהם מידע, גם אם שקרי, שיהווה את המסמר האחרון בהליך הפלילי המתנהל נגדם. לצערנו, המציאות מלמדת כי גם אזרחים נורמטיביים, ללא עבר פלילי אשר חפים מכל אשם, מוצאים עצמם בעל כורחם, תחת חקירה פלילית ומעצר שווא. בימים בהם נדמה לעיתים כי מטרתה של החקירה המשטרתית אינה מציאת ראיות לחשיפת האמת, אלא מציאת ראיות להרשעתו של חשוד מומלץ כי תעשו לעצמכם כלל ברזל אחד שישרת אתכם בצוק העיתים - היוועצו עם עו"ד טרם החקירה או שמרו על זכות השתיקה עד הגעתו לתחנת המשטרה.

חקירת משטרה לאו מילתא זותרא היא. בשגרה אתם מתנהלים באופן נורמטיבי וחיים בתחושה של "לי זה לא יקרה", אולם במידה ומקרה כזה אכן קורה זכרו לשמור על זכות השתיקה ולהמתין להגעתו של עו"ד פלילי לתחנת המשטרה, לא משנה כמה השפלות אתם חוטפים וכמה זמן מעכבים אתכם בתחנה. עליכם להבין כי תצטרכו לגייס עזבי ברזל וקור רוח לצד שליטה עצמית, אך כל זה יהיה נכון וקביל בייחוד כאשר אתם יודעים דבר או שניים על החוק הפלילי בישראל ובמרבית המקרים, מרבית האזרחים כלל אינם יודעים זאת.

זכרו, כי התייעצות משפטית עוד בטרם הגעתכם לחקירה במשטרה עדיפה על פני יעוץ בדיעבד ותיקון טעויות שנעשו במהלך החקירה. במידה וקיבלתם הזמנה לסור למשטרה ואין לכם מושג מדוע, או לחילופין הסתבכתם בביצוע מעשה העשוי לגבש נגדכם חקירה פלילית במשטרה, באפשרותכם ליצור עימנו קשר בכל שעה בטלפון **052-6885006** או באמצעות הטופס המקוון באתר ונשמח לסייע ולהציע לכם מענה ופתרונות מקצועיים בהתאמה אישית. הפניה אינה כרוכה בהתחייבות כל שהיא מצדכם. סודיות מלאה מובטחת.